

**POWIATOWY PROGRAM
KOREKCYJNO-EDUKACYJNY
DLA OSÓB STOSTUJĄCYCH
PRZEMOC DOMOWĄ
W POWIECIE RAWSKIM NA LATA
2026-2032**

**POWIATOWE CENTRUM POMOCY
RODZINIE W RAWIE MAZOWIECKIEJ**

Rawa Mazowiecka, 2026

Wstęp

Zjawisko przemocy domowej stanowi poważny problem społeczny, niosący ze sobą dramatyczne konsekwencje dla osób jej doznających, a także dla całych społeczności lokalnych. Przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga kompleksowych działań, obejmujących zarówno pomoc osobom doznającym przemocy domowej, jak i pracę z osobami stosującymi przemoc.

W polskim porządku prawnym definicja przemocy domowej została ujęta w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249, z późn. zm.).

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową, realizowany na terenie powiatu rawskiego, stanowi jedno z kluczowych narzędzi w systemie przeciwdziałania przemocy domowej. Jego celem jest powstrzymanie osób stosujących przemoc domową od dalszego stosowania przemocy oraz kształtowanie u nich postaw i umiejętności umożliwiających funkcjonowanie w relacjach opartych na szacunku, partnerstwie i odpowiedzialności.

Program jest zgodny z założeniami Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o Przeciwdziałaniu Przemocy Domowej oraz standardami wynikającymi z Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Skierowany jest do osób, wobec których istnieje uzasadnione podejrzenie stosowania przemocy, w szczególności uczestników procedury "Niebieskiej Karty", osób zobowiązanych do udziału w programie przez sąd, jak również uczestników kierowanych przez inne instytucje – np. ośrodki pomocy społecznej, kuratorów sądowych, policję czy organizacje pozarządowe.

Realizacja programu na poziomie powiatowym stanowi istotny element współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz wpisuje się w lokalną politykę społeczną, ukierunkowaną na poprawę bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców.

Niektóre osoby stosujące przemoc nie podejmują żadnych prób, by zapanować nad swoim agresywnym zachowaniem. Zamiast tego, winą za swoje działania obarczają osoby doznające przemocy, próbując w ten sposób usprawiedliwić swoje postępowanie. W pewnych przypadkach wpływ na przemoc mogą mieć czynniki biologiczne, takie jak silne reakcje emocjonalne czy impulsywność, które wymykają się spod kontroli. Nie oznacza to jednak,

że osoby stosujące przemoc domową są zwolnieni z odpowiedzialności za swoje czyny – niezależnie od przyczyn, ponoszą oni pełną odpowiedzialność za krzywdzenie innych.

Często osoby dopuszczające się przemocy próbują nadać swoim działaniom sens, znajdując dla nich różne uzasadnienia. Tego rodzaju zachowania są niekiedy dodatkowo wzmacniane przez normy kulturowe. Przez długi czas przemoc wobec kobiet i dzieci była społecznie i prawnie tolerowana. Może to tłumaczyć, dlaczego współcześnie wciąż istnieje społeczne przyzwolenie na przemoc w relacjach rodzinnych.

Aby skutecznie przeciwdziałać przemocy domowej, warto pracować z całą rodziną jako systemem. Działania powinny obejmować zarówno wsparcie i ochronę dla osób doświadczających przemocy, jak i działania powstrzymujące osoby stosujące przemoc domową oraz dążące do trwałego zaprzestania przemocy. Jednym z narzędzi są programy korekcyjno-edukacyjne kierowane do osób stosujących przemoc domową. Choć pełnią one ważną rolę, mają charakter uzupełniający.

Główne znaczenie w przeciwdziałaniu przemocy domowej przypisuje się jednak interwencji instytucjonalnej – karnej lub administracyjnej. W praktyce jednak takie działania nie zawsze prowadzą do rzeczywistej zmiany funkcjonowania rodziny, w której występuje przemoc.

1. Podstawa prawna programu

Program opiera się na następujących aktach prawnych:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901);
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz.U. 2023 poz. 1163).
- Inne akty prawa lokalnego.

Powiat, w ramach realizacji swoich zadań własnych, jest zobowiązany do przygotowania i wdrożenia programu korekcyjno-edukacyjnego adresowanego do osób stosujących przemoc domową.

2. Cele programu

Podstawowym celem działań programowych jest pomoc osobom stosującym przemoc domową w zaprzestaniu stosowania przemocy. Standard prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową obejmuje:

- zmianę przekonań odbiorców programów korekcyjno-edukacyjnych dotyczących stosowania przemocy domowej;
- powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy;
- rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością lub poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych;
- zmniejszenie przez uczestników programu skali zachowań opartych na sile i przemocy;
- wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania;

- poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej;
- kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy domowej;
- uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Program nie stanowi formy osobistej psychoterapii osoby stosującej przemoc domową a jedynie koryguje jego niepożądane, szkodliwe zachowanie i postawy. Nie rezygnujemy jednak całkowicie z udzielania pomocy psychologicznej dla osób stosujących przemoc domową, która stanowi uzupełnienie oferty uczestnictwa w tym programie.

3. Adresaci programu

Program korekcyjno-edukacyjny skierowany jest do osób dorosłych – zarówno kobiet, jak i mężczyzn – które mają za sobą doświadczenia stosowania przemocy domowej. Do udziału w programie mogą zostać zakwalifikowane osoby, które:

1. **Zostały prawomocnie skazane** za czyny związane z przemocą domową i są zobowiązane orzeczeniem sądu do uczestnictwa w programie,
2. **Zostały skierowane przez instytucje lub służby** pracujące na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej (np. policję, pomoc społeczną, sąd, kuratora),
3. **Objęte są procedurą „Niebieskiej Karty”** jako osoby stosujące przemoc,
4. **Zgłosiły się dobrowolnie**, motywowane potrzebą zmiany zachowania i gotowością do pracy nad sobą w ramach działań korekcyjno-edukacyjnych.

Przeciwwskazania do uczestnictwa

Z udziału w programie wyklucza się osoby:

1. Cierpiące na **poważne zaburzenia emocjonalne**, w szczególności zaburzenia osobowości typu borderline (osobowość chwiejna emocjonalnie typu borderline),
2. Chore psychicznie,
3. Nałogowych hazardzistów,

4. **Uzależnione od alkoholu lub substancji psychoaktywnych** i nie zakończyły procesu terapii uzależnień.

Warunkiem odbycia programu korekcyjno-edukacyjnego będzie udział w terapii odwykowej – uzależnienie od alkoholu min. 3-miesięczna, od innych środków psychoaktywnych min. 6 miesięcy, potwierdzona zaświadczeniem o odbytej terapii stacjonarnej lub ambulatoryjnej.

4. Kwalifikacje osób realizujących treści merytoryczne programu

Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową są prowadzone przez osoby:

1. posiadające wykształcenie wyższe na kierunku praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub
2. posiadające tytuł zawodowy magistra na kierunku:
 - a) psychologia, praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub
 - b) innym, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub resocjalizacji, lub
3. będące terapeutami lub psychoterapeutami;
4. posiadające udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach lub innych podmiotach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej;
5. posiadające zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc domową.

5. Realizacja programu

5.1 Miejsce realizacji programu

Program będzie realizowany w oparciu o zasoby lokalowe Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej i Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej lub innym miejscu uzgodnionym ze specjalistami realizującymi program merytoryczny.

W przypadku realizacji program korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową w tym samym miejscu, w którym udziela się pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej należy zadbać o bezpieczeństwo osób doznających przemocy domowej, np. poprzez realizację zajęć w innych godzinach lub dniach, od tych, w których udzielana jest pomoc osobom doznającym przemocy.

5.2. Czas realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową na terenie powiatu rawskiego prowadzony będzie w latach 2026-2032 w warunkach wolnościowych. W każdym roku prowadzenia programu zakłada się zrealizowanie 1 (jednego) pełnego cyklu programu.

Jedna edycja Programu obejmować będzie minimum 60 godzin zajęć grupowych i indywidualnych dla każdego uczestnika. Przerwy między kolejnymi zajęciami grupowymi nie powinny być dłuższe niż tydzień. Wyjątkiem są drobne kilkudniowe odstępstwa wynikające z umiejscowienia w kalendarzu świąt i pozostałych dni wolnych od pracy. Harmonogram spotkań ustalany będzie każdorazowo przez osoby prowadzące program w danym roku kalendarzowym.

5.3. Przebieg programu

1. Kandydaci do udziału w programie przyznają się do stosowania przemocy domowej; Podstawą zakwalifikowania do uczestnictwa w programie jest rozpoznanie indywidualnej sytuacji sprawcy przemocy w zakresie:

- rzeczywistych okoliczności skierowania do programu,
- określenia czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc,
- motywacji kandydata do wzięcia udziału w programie,
- form i okoliczności przemocowych zachowań oraz stopień krytycyzmu wobec swoich zachowań,

- historii zachowań przemocowych,
 - aktualnej sytuacji rodzinnej i zawodowej,
 - cech osobistych istotnych dla pracy korekcyjnej,
 - doświadczenia związanego z nadużywaniem alkoholu i środków psychoaktywnych,
 - historii pomocy medycznej i psychoterapeutycznej w zakresie zaburzeń psychicznych,
 - kontaktów/relacji z wymiarem sprawiedliwości.
5. Uzyskane informacje są podstawą zakwalifikowania do uczestnictwa w programie i objęte są zasadą poufności z wyjątkiem informacji wskazujących na popełnienie czynów zabronionych przez prawo.
 6. Przyjęcie do udziału w programie potwierdzone jest zawarciem kontraktu na aktywny udział w zajęciach. Kontrakt zawiera:
 - formalne wymogi systematycznej obecności na zajęciach wraz z określeniem sankcji za uchylanie się od udziału w zajęciach,
 - zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi,
 - zobowiązanie do powstrzymania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychotropowych,
 - obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego i zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
 - uznanie osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy domowej.
 7. Każdy uczestnik zobowiązany jest do potwierdzania listy obecności na zajęciach;
 8. Udział w programie jest bezpłatny.

Niezastosowanie się do wyżej wymienionych reguł może spowodować wykluczenie osoby z uczestnictwa w Programie.

5.4 Sposób realizacji programu

Realizacja programu odbywa się w cyklach po zebraniu grupy minimum 8 osób. Nowi uczestnicy mogą dołączyć do zawiązanej grupy po uzupełnieniu treści zrealizowanych przez grupę.

5.5 Formy i metody pracy

Spotkania prowadzi się w formie zajęć indywidualnych i grupowych. Zakłada się, że przed rozpoczęciem zajęć grupowych będą przeprowadzane spotkania indywidualne z każdym uczestnikiem programu w celu przeprowadzenia rozpoznania diagnostycznego. Program realizowany będzie w grupach – maksymalna ilość uczestników wynosi 15 osób. Ponadto zakłada się, że w wyjątkowych okolicznościach istnieje możliwość realizacji programu w formie indywidualnych spotkań. Uczestnicy mogą również przystąpić do programu w każdym czasie jego trwania. W celu dołączenia do grupy nowego uczestnika na konsultacjach indywidualnych omawiany będzie z uczestnikiem materiał zrealizowany dotychczas przez grupę.

Program może być zrealizowany przy wykorzystaniu różnorodnych metod pracy, między innymi:

- Zajęcia warsztatowe;
- Ćwiczenia, dyskusje, wykłady;
- Wizualizacje, odgrywanie scenek, treningi asertywności;
- Zajęcia psychoedukacyjne;
- Projekcje filmów edukacyjnych;
- Spotkania z przedstawicielami organów ścigania;
- Metody aktywizujące;
- Autodiagnoza na bazie psychotestów;
- Analiza indywidualnych przypadków.

5.6. Zawartość merytoryczna programu

Program ma charakter edukacyjno-korekcyjny i przyjmuje możliwość jego realizacji w warunkach wolnościowych oraz możliwość korzystania z konsultacji indywidualnych dla uczestników. W części edukacyjnej skoncentrowany jest na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy. Część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie umiejętności niestosowania przemocy, trening umiejętności społecznych i asertywności oraz naukę konstruktywnego rozwiązywania sporów i korzystanie ze wsparcia społecznego. Zawartość merytoryczna programu skoncentrowana jest na osiągnięciu celu podstawowego i zawiera

elementy, które dostarczają wiedzy, tworzą okazje do poznania siebie oraz pozwalają na zmianę form myślenia i sposobów reagowania.

Najważniejszymi z tych elementów są:

1. **Rozpoznanie diagnostyczne** – uzyskanie i opracowanie informacji o funkcjonowaniu każdego z uczestników, jego sytuacji życiowej oraz specyfice przemocy, której był sprawcą.

2. **Edukacja** – dobór treści edukacyjnych uwzględniających cele programu oraz specyfikę uczestników obejmuje:

- społeczno-kulturowe źródła i okoliczności przemocy domowej (mity i stereotypy)
- definicje przemocy, jej rodzaje, formy i dynamikę,
- problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich,
- planowanie i rozwijanie samokontroli,
- rolę życia uczuciowego w funkcjonowaniu człowieka
- komunikację interpersonalną,
- promocję pozytywnych standardów i wartości,
- zaburzenia życia rodzinnego spowodowane uzależnieniami,
- wpływ przemocy domowej na zachowanie i psychikę dzieci,
- wychowywanie bez przemocy.

3. Ćwiczenia praktyczne – dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych, zmieniających zachowania i postawy oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia.

5.7. Dokumentacja programu

Działania podejmowane w ramach Programu będą dokumentowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej, a w przypadku zlecenia realizacji programu innemu podmiotowi przez ten podmiot, a następnie przekazane do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej.

Bieżąca dokumentacja obejmować będzie:

1. Korespondencję dotyczącą rekrutacji osób do Programu.

2. Rejestr osób zgłoszonych do udziału w Programie.
3. Rejestr zaświadczeń o zgłoszeniu się do udziału w Programie i o ukończeniu Programu.
4. Dokumenty potwierdzające prowadzenie zajęć, tj. wywiady, ankiety, indywidualne kontrakty z uczestnikami, rozpoznanie diagnostyczne dla każdego uczestnika sporządzone we wstępnej fazie programu i w trakcie realizacji, listy obecności potwierdzające udział w poszczególnych sesjach, sprawozdanie z realizacji programu, zaświadczenia o ukończeniu programu.
5. Monitoring udziału osób stosujących przemoc domową w programie oraz monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu uczestników (ankiety, notatki, korespondencja z zespołami interdyscyplinarnymi/ ośrodkami pomocy społecznej/ zespołem kuratorskiej służby sądowej/zakładem karnym).

5.8. Wskaźniki monitorowania realizacji Programu

1. Liczba osób, które rozpoczęły udział w programie, z uwzględnieniem głównego powodu przystąpienia (każda osoba wskazana tylko raz):
2. Liczba osób, które przerwały udział w programie, wraz z podaniem przyczyn rezygnacji (w odniesieniu do liczby osób, które rozpoczęły program).
3. Liczba osób, które ukończyły program (w odniesieniu do liczby osób, które rozpoczęły udział).
4. Liczba uczestników, którzy ukończyli program i ocenili go jako zgodny ze swoimi oczekiwaniami.
5. Liczba osób, które ukończyły program, a następnie ponownie dopuściły się zachowań przemocowych, z uwzględnieniem głównego czynnika motywującego przystąpienie do programu.
6. Łączna liczba godzin zorganizowanych zajęć i spotkań w ramach realizacji programu.
7. Liczba pełnych cykli programu przeprowadzonych w danym roku kalendarzowym.

6. Zakładane rezultaty

Działania diagnostyczne i korekcyjno-edukacyjne mają przyczynić się do:

- uświadomienia osobie stosującej przemoc domową czym jest przemoc,
- uzyskania przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,

- nabycia nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów i sporów w rodzinie bez używania agresji;
- nabycia umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych.

7. Monitoring i ewaluacja

Monitoring Programu będzie polegał na zbieraniu danych ze zrealizowanych działań. Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej będzie składał sprawozdanie Radzie Powiatu z efektów realizacji Programu w corocznym sprawozdaniu z działalności PCPR. Program ma charakter otwarty i może ulegać modyfikacji w trakcie realizacji.

8. Źródła finansowania programu

Środki na realizację Programu zapewnia budżet państwa. Realizacja programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych na ten cel samorządowi powiatowemu z budżetu państwa.